# Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallitusneuvos Ilpo Helismaa
4.4.2018

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# HE pääasiallinen sisältö

- Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pelastuslakia, Pelastusopistosta annettua lakia, palosuojelurahastolakia ja eräitä muita lakeja
- Pääosa muutoksista johtuu maakuntien perustamista sekä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa ja valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä
  - maakuntalaki, pelastustoimen järjestämislaki
  - voimaanpanolaki (maakunta, sote, pelastus)
  - laki valtion lupa- ja valvontavirastosta (LUOVA)
- Tekniset muutokset
  - sisäasiainministeriö -> sisäministeriö
  - alueen pelastustoimi -> maakunnan pelastustoimi
  - pelastuslaitos -> maakunnan liikelaitos
- Voimaan 1.1.2020

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# HE pääasiallinen sisältö

- Lisäksi pelastuslakiin tehtäisiin lisäksi tarkistuksia, jotka koskevat
  - öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaa
  - pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutusta
  - väestönsuojien rakentamista
- Voimaan 1.1.2019

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# HE pääasiallinen sisältö

- Pelastusopistosta annettuun lakiin tehtäisiin eräitä Pelastusopiston tehtäviin liittyviä tarkennuksia
  - alueelliset maanpuolustuskurssit
  - maakuntien yhteiset valmius- ja häiriötilanneharjoitukset
  - pelastustoimen sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus
- Palosuojelurahastolakiin tehtäisiin eräitä Palosuojelurahaston ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tarkennuksia
  - tulosohjauksen tehostamisella varmistetaan avustusten kohdentaminen palosuojelurahastolain edellyttämään tarkoitukseen ja valtionavustuslain edellytysten mukaisesti
  - maakuntien avustaminen lisätään
  - kuntien mahdollisuus saada avustuksia säilytetään
- Voimaan 1.1.2020

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Pelastustoimen tehtävämuutokset

- Maakunnille siirtyvät pelastustoimen tehtävät – eivät pelastuslaitoksen tehtävät
- Tehtäväala maakuntalain 6 §:n mukainen
- Pelastuslaki: Pelastuslaitos -> pelastusviranomainen
- Maakuntalaki: Työnjako pelastuslaitoksen tehtävät -> maakunnan tehtävät
- Ensihoitopalvelun hoitaminen sopimuksen perusteella -> siten kuin maakunta päättää (27 §)
- Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen edellyttämä valmius perustuu kotimaan valmiuksiin (27 §)
- Öljyntorjunta integroidaan pelastustoimeen (27 §)
- Pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitteluvelvoitteet täsmennetään (47 §)
- Suurten öljyvarastojen, satamien ja laitosten valvonta pelastusviranomaisille (80 §)

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Kumottavat säännökset

- SM ja AVI tehtävät pelastustoimessa (23 §) -> Järjestämislaki
- Kuntien vastuu pelastustoimesta (24 §) -> Järjestämislaki
- Pelastuslaitos ja sopimuspalokunnat (25 §) -> Järjestämislaki
- Organisaatio ja sisäinen tehtäväjako -> Maakuntalaki
- Kuntien valmiussuunnittelun tukeminen (27 §) -> Maakuntalaki
- Alueen pelastustoimen palvelutaso (28 §) -> Järjestämislaki
- Alueen pelastustoimen palvelutasopäätös (29 §) -> Järjestämislaki
- Pelastuslaitosten yhteistoiminta (44 §) -> Maakuntalaki
- Alueen pelastustoimen palvelutason valvonta (85 §) -> Järjestämislaki
- Taksan hyväksyminen (96 §) -> Maakuntalaki
- Harkinnanvaraiset avustukset (100 §) -> Maakuntien rahoituslaki
- Laki öljyvahinkojen torjumisesta -> pelastuslaki

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Väestönsuojarakentaminen

- Väestönsuojan rakentamiskustannuksia kompensoidaan maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella
  - maanpäällinen väestönsuoja luetaan jatkossa kerrosalan ulkopuolelle
  - kompensoi väestönsuojan rakentamiskustannuksia markkinaehtoisesti tuotetussa asuinrakennuksessa
- Väestönsuojan rakentamisvelvoite poistetaan suoraan lain nojalla rakennuksilta, joissa väestönsuojan rakentaminen on suhteellisen kallista
  - esimerkiksi lämmittämättömiltä urheilun harjoitusrakennuksilta, varastorakennuksilta, ratsastusmaneeseilta sekä peltirakenteisilta halleilta
  - väestönsuojan rakentamisvelvollisuus koskee lähtökohtaisesti kaikkia rakennuksia
  - väestönsuojan tavanomaista suurempien suhteellisten rakentamiskustannusten huomioiminen voi nykyään perustua viranomaisen harkintaan ja erikseen myönnettyyn poikkeuslupaan

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Väestönsuojarakentaminen

- Yhteisten suojien toteuttamista edistetään pidentämällä suojautumismatkaa ja sallimalla yhteisen suojan rakentaminen nykyistä pidemmän ajan kuluessa
  - väestönsuoja rakennetaan nykyään pääsääntöisesti jokaiseen rakennukseen erikseen
  - useampaa rakennusta palvelevan yhteisen suojan toteuttaminen on poikkeus
- Aluehallintovirastoille ja sisäministeriölle kuuluvat poikkeusluvat myöntää jatkossa kunnan rakennuslupaviranomainen
  - väestönsuojarakentamista koskevien lupien ja helpotusten myöntäminen jakaantuu nykyään usealle viranomaiselle

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Öljyntorjunta - vastuunsiirrot

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

- Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan ylin johto, ohjaus ja valvonta
- Torjunnan valtakunnallinen järjestäminen

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

SYKE

- Torjunnan johtaminen Suomen merialueella aavalla selällä tai talousvyöhykkeellä
- Valtakunnallisen torjuntavalmiuden hankkiminen ja ylläpito

Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

- Torjunnan johtaminen rannikolla ja saaristossa
- Oman torjuntavalmiuden hankkiminen ja ylläpito

PELASTUSTOIMI
RÄDDNINGSVÄSENDET

# Öljyntorjunta -> pelastustoiminta

**1673/2009**
**Laki**
**öljyvahinkojen torjunnasta**

- Ohjaus, valvonta, koordinaatio
- Järjestäminen, tuottaminen
- Palvelutaso, varautuminen

**HE 16/2017**
**Laki**
**pelastustoimen järjestämisestä**

- Alueellinen vastuunjako (RVL, PELA)
- Pelastustoiminnan johtaja, yleisjohtajuus, johtoryhmä
- KV apu, yhteyspiste
- Osallistuminen, virka-apu
- Toimivaltuudet
- Suunnitelmat
- Tiedonsaanti, korvaukset

**HE 18/2018**
**Laki**
**pelastuslain ym. muuttamisesta**

- Ilmoittaminen ja hälyttäminen

**692/2010**
**Laki**
**hätäkeskustoiminnasta**

- Jälkitorjunta

**646/2011**
**Jätelaki?**

# Lausunnot

- Lausunnoissa kannatettiin yleisesti öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan siirtoa ympäristöministeriöltä sisäministeriön hallinnonalalle
- Eräissä lausunnoissa kiinnitettiin kuitenkin huomiota siihen, että ympäristönsuojelunäkökohdat tulevat uudistuksessa riittävästi huomioiduiksi
- Ympäristönäkökohtien huomioiminen kuuluu jo nykyisinkin olennaisena osana pelastustoimen tehtäviin
  - **2 § Lain soveltamisala**: Pelastuslaissa säädetään pelastustoimen viranomaisten … kiireellisistä tehtävistä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä …
  - **32 § Pelastustoiminnan sisältö**: Pelastustoimintaan kuuluu … onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen;
  - **36 § Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet**: käytettävissä ihmisten, omaisuuden ja ympäristön pelastamiseksi ja suojaamiseksi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Ympäristönsuojelunäkökohdat HE:ssä

Öljyntorjuntalain vastuut ja velvoitteet siirtyvät pelastuslakiin

- Ympäristöviranomaisten osaamista hyödynnetään jatkossakin
- Lakiesityksen ympäristönäkökohtien huomioimista koskevia osallistumis- ja kuulemisjärjestelyitä on täydennetty
- Osaamista turvataan lisäksi siirtämällä sisäministeriön hallinnonalalle 4 HTV työpanos ympäristöhallinnosta
- Ympäristövahinkojen torjunta kuuluu jatkossa pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen henkilöstön perus- ja jatkokoulutukseen

**1 § Lain tavoite**

- Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti *niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.*

**2 a § Määritelmät**

- *Tässä laissa tarkoitetaan:* 2) **pelastustoiminnalla** *kiireellisiä* tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja *ympäristöä* onnettomuuden uhatessa tai sattuessa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia;

# Ympäristönsuojelunäkökohdat HE:ssä

## 32 § Pelastustoiminnan sisältö

- Torjuntatoimenpiteet on suoritettava niin, ettei *luonnon ja ympäristön* saattamista samaan tilaan, jossa se oli ennen vahinkotapahtumaa, tarpeettomasti vaikeuteta.

## 35 § Johtaminen yhteistoimintatilanteessa

- Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua *ympäristönsuojelun* asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi.

## 36 b § Alusta ja sen lastia koskevat toimenpiteet

- Ennen [alusta ja sen lastia koskeviin] toimenpiteisiin ryhtymistä Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava tilanteesta Liikenteen turvallisuusviraston kanssa sekä kuultava asianomaista *ympäristöviranomaista*, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä.

## 36 c § Torjuntakemikaalin käyttö

- Sisäministeriön on ennen [torjuntakemikaalien käyttöä koskevan] päätöksen tekemistä kuultava *Suomen ympäristökeskusta* ja varmistuttava, että torjuntakemikaali on kyseisen vahingon torjunnassa huomattavasti muita torjuntamenetelmiä parempi eikä torjuntakemikaalin käytöstä aiheudu ilmeistä vesien pilaantumisen vaaraa eikä muuta haittaa ihmisen terveydelle tai *ympäristölle*.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Muut lausunnot

- Kuntien vastuu öljyvahinkojen jälkitorjunnasta arvioitava uudelleen
  - YM valmistelee asiaa koskevan lainsäädännön
- Laajaa viranomaisyhteistyötä tulee jatkaa
  - pelastustoimi ja meripelastustoimi perustuvat jo nykyäänkin laajaan viranomaisyhteistyöhön
- Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten suhde
  - nykyisen pelastustoimen voimavarojen alistamisen (SYKE) sijaan RVL:n johtaminen perustuu yleisjohtajuuteen
  - nykyisen ohjauksen ja valvonnan (SYKE, ELY) sijaan RVL yhteensovittaa varautumista
  - johtaminen, ohjaus ja valvonta kuuluu sisäministeriölle osana pelastustoimea

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

# Kiitos!

Vastaan mielelläni kysymyksiinne.

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET